

Miljö- & hälsoskyddsämnden

Ordförande: Isa Wiman

Datum: 2024-02-06

MHN-2022-1648-012

Verksamhetsberättelse

årsbokslut 2023 (långversion)

Innehållsförteckning

1	Viktiga händelser under 2023	4
2	Ekonomisk sammanfattning	5
3	Prognossäkerhet	6
4	Mål och måluppfyllelse.....	7
5	Verksamhetsuppföljning	13
6	Internkontroll	22
7	Personaluppföljning	23
8	Uppföljning enligt barn- och ungdomspolicy (helår)	24
9	Framåtblick.....	25
10	Målbilaga.....	28
11	Bilaga över strategiska nyckeltal	30
12	Bilaga Internkontroll.....	31

I Viktiga händelser under 2023

Från och med den 1 maj 2023 har tillsynen av avfall från fritidsbåtshamnar flyttats till Miljö- och hälsoskyddsnämnden från Transporstyrelsen och i samband med detta har nya och skärpta regler införts.

Nämnden deltog i Renare marks möte i Göteborg i februari och berättade om hur Österåker arbetar med markföroreningar på marinor, båtklubbar och varv.

Nämnden har deltagit i näringslivsmöten angående avfall från båthamnar och markföroreningar på marinor, båtklubbar och varv.

Från den 1 mars 2023 har det nya tillståndet för Margretelunds avloppsreningsverk tagits i anspråk. Det har inneburit utökad tillsyn av villkorsefterlevnad och utbyggnadsarbetet.

Flera miljöincidenter har inträffat under året, bland annat utsläpp av diesel i Paradisviken, Finnhamn och brand i batterier i en transportbil i Åkerstorp.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tilldelats medel genom Utvecklingsslussen för att införa e-tjänsten FörRätt. FörRätt har tagits fram genom bland annat Livsmedelsverket för att underlätta för livsmedelsföretagen.

2 Ekonomisk sammanfattning

Miljö- och hälsoskyddsnämndens utfall för helåret 2023 har en positiv avvikelse i jämförelse med budget på 0,7 mnkr.

Budgetavvikelsen beror främst på högre intäkter än budgetramen. Kostnaderna är ungefär på samma nivå som budget, men de övriga kostnaderna, som förutom gemensamma overhead-kostnader främst inkluderar licenser och årsavgifter, överskrider budget. Personalkostnaderna är lägre än budget på grund av lägre bemanning än önskat då sjukskrivningar och personalomsättning förekommit under året.

2.1 Helårsbokslut

Driftsredovisning (belopp i tkr)	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetavvikelse	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter				
Avgifter	5 900	6 887	987	6 561
Övriga intäkter	100	139	39	345
Summa intäkter	6 000	7 027	1 027	6 906
- varav interna intäkter	0	572		567
Verksamhetens kostnader				
Personalkostnader	-11 537	-11 438	99	-10 826
Lokalkostnader	-303	-303	0	-286
Kapitalkostnader				
Köp av verksamhet				
Övriga kostnader	-3 500	-3 883	-383	-4 222
Summa kostnader	-15 340	-15 623	-283	-15 335
- varav interna kostnader	0	-4 207		-3 095
Verksamhetens nettokostnad	-9 340	-8 597	743	-8 428

3 Prognossäkerhet

Miljö- och hälsoskyddsnämndens utfall vid delår var 1 mnkr under budget och prognosen för helåret 2023 var 0,8 mnkr under budget.

Budgetavvikelsen beror främst på högre intäkter än budgetramen.

3.1 Prognossäkerhet

	Prognos
Januari	0
Februari	0
Mars	0
April	0
Maj	0
Juni	500
Juli	500
Augusti	800
September	800
Oktober	800
November	800
Bokslut	743

4 Mål och måluppfyllelse

4.1 Invånarna ska uppleva en professionell service av hög kvalitet och ett gott bemötande i all kommunal service.

Österåkers kommun deltar i Sveriges Kommuner och Regioner och Stockholm Business Alliance (SBA) undersökning av Nöjd Kund Index (NKI). För Miljö- och hälsoskyddsnämnden mäts NKI hos företag där tillsyn och kontroll har genomförts, privatpersoner omfattas inte.

Beslutade ärenden samt utförd tillsyn rapporteras månadsvis till SBA som därefter skickar ut en enkät till berörda företag. Det sammanställda resultatet redovisas i april året efter rapporteringsåret. Från och med 2021 har redovisningsmetoden ändrats och resultatet redovisas i delårsredovisning under samma år som mätningen har genomförts.

4.1.1 Kundnöjdhet inom miljö- och hälsoskyddstillsyn, livsmedelskontroll samt avseende serveringstillstånd ska vara hög.

	Resultatindikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
—	■ Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Livsmedelskontroll - Totalt, NKI	85	81		80
—	■ Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Miljö- och hälsoskydd - Totalt, NKI	89	78		80
—	■ Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Serveringstillstånd - Totalt, NKI	78	67		70

Fotnot: NKI redovisas på en skala 0 till 100, där 100 är högsta betyg. NKI >80 Mycket högt, 70-80 Högt, 62 - 69 Godkänt, 50 - 61 Lågt, < 50 Mycket lågt.

Det senaste resultatet som redovisas avser tillstånd, tillsyn och kontroll under 2022. Inom samtliga områden har resultaten sänkts sedan föregående år. Resultatet visar att området Miljö- och hälsoskydd har minskat från 89 till 78 vilket är ett högt resultat. Livsmedel har minskat från 85 till 81, och har även detta år uppnått ett mycket högt resultat. Serveringstillstånd har minskat 78 till 67 vilket är ett godkänt resultat.

Nämndens ambition är uppfylla minst målnivån högt. Det är endast ett litet antal enkätsvar som ligger till grund för resultatet och enstaka negativa svar kan därför ge stort utslag och resultaten variera mellan åren.

Måluppfyllelsen avseende 2023 kommer att redovisas i delårsredovisning och verksamhetsberättelse 2024. Målet förväntas uppfyllas.

Målet kopplar till det strategiska området Kvalitet.

4.2 Österåker ska ha en ekonomi i balans

Miljö- och hälsoskyddsnämndens del inom samhällsbyggnadsförvaltningen ska redovisa en ekonomi i balans.

4.2.1 Miljö- och Hälsoskyddsnämnden ska redovisa en ekonomi i balans

	Resultatindikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
↗	Ingen negativ avvikelse i jämförelse med budget, eventuell avvikelse i tkr	0	425	743	0

Målet är uppfyllt.

4.3 Österåker ska vara bästa skolkommun i länet

Människor tillbringar en stor del av sina liv inomhus. Sambanden mellan inomhusmiljön och hälsa är komplexa och många olika faktorer samverkar beträffande hur inomhusmiljön påverkar hälsan. Inomhusmiljön påverkas också av byggnadens utformning, installationer, byggnadsmaterial och av hur den används och underhålls. Viktiga faktorer är luftens innehåll av partiklar, mögelsporer, och kemiska ämnen som vi andas in, störande buller, för låg eller hög temperatur. Hur vi upplever inomhusmiljön skiljer sig åt mellan olika människor och påverkas av till exempel känslighet, ålder, livsstil, kön och eventuell sjukdom. Barn och ungdomar är en känslig målgrupp och tillsyn av skolor och förskolor är därför ett mycket viktigt tillsynsområde

4.3.1 Tillsyn i skolor och förskolor utförs med syfte att uppnå en god miljö

	Resultatindikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
↗	Andel av skolorna där MHN har genomfört tillsyn av miljön	100 %	0 %	100 %	100 %
↘	Andel av förskolorna där MHN har genomfört tillsyn av miljön	0 %	75 %	5 %	0 %

Tillsyn genomförs vartannat år på skolor och vartannat år på förskolorna.

Målet är uppfyllt.

Tillsynen av skolorna genomfördes under hösten 2023. Ingen tillsyn av förskolorna planerades 2023. Tillsynen 2022 slutfördes i början av 2023 med 7 förskolor av totalt 28.

Målet kopplar till miljömålet God bebyggd miljö och det strategiska området Hållbar framtid.

4.4 Österåker ska erbjuda högsta kvalitet på omsorg för äldre och personer med funktionsnedsättning

Människor tillbringar en stor del av sina liv inomhus. För många äldre och personer med funktionsnedsättning gäller detta i mycket stor utsträckning. Dessa personer tillhör dessutom en känslig målgrupp och inomhusmiljön och andra faktorer kopplade till boendemiljön kan därför få stor betydelse för hälsan. Viktiga faktorer är luftens innehåll av partiklar, mögelsporer, och kemiska ämnen som vi andas in, störande buller, för låg eller hög temperatur och risk för legionella i varmvatten. Tillsyn av boenden för äldre och personer med funktionsnedsättning är därför ett mycket viktigt tillsynsområde.

4.4.1 Tillsyn i äldreboenden och gruppboendestäder för personer med funktionsnedsättning ska utföras med syfte att uppnå en god miljö

	Resultatindikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
→ ●	Andel av äldreboenden där MHN har genomfört tillsyn	100 %	0 %	0 %	0 %
↘ ●	Andel av gruppboendestäder för personer med funktionsnedsättning där MHN har genomfört tillsyn	0 %	95 %	5 %	0 %

Tillsyn i äldreboenden och gruppboendestäder för personer med funktionsnedsättning ska utföras vart tredje respektive vart femte år.

Målet är uppfyllt.

Ingen tillsyn av äldreboenden var planerad eller genomfördes 2023. Ingen tillsyn planerades av gruppboendestäder under 2023. En gruppboendestad tillsynades i jan 2023. 19 av totalt 20 tillsynsobjekt tillsynades 2022.

Målet kopplar till miljömålet God bebyggd miljö.

4.5 Österåker ska ha en trygg miljö

Österåkers kommun ska vara en attraktiv kommun, en plats där människor ska kunna känna sig trygga och trivas. Det gäller såväl alla som bor och verkar här, som alla besökare och fritidsboende. I Österåker ska alkoholservice ske på ett ansvarsfullt och seriöst sätt, där hänsyn tas till människors hälsa och trygghet.

4.5.1 Tillsyn utförs i syfte att förhindra ordningsstörningar eller överservering på eller i anslutning till serveringsställen

	Resultatindikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
	Antal genomförda kvällstillsynstillfällen	7	5	6	4

Tillsyn utförs kvälls- och nattetid på serveringsställen som har sena öppettider. Det innebär tillsyn efter kl. 21.00 och/eller tillsyn i samband med stängning.

Målet är uppfyllt.

Totalt sex kväll - och natttillsynstillfällen har genomförts under 2023.

Indikationer på överträdelse av serveringstillståndet har föranlett både fler sena tillsynstillfällen och tillsyn på distans.

Målet kopplar till det strategiska området Trygghet.

4.6 Österåker ska sträva efter ett långsiktigt hållbart samhälle, där goda förutsättningar ges för människa, miljö och natur att samverka

I Österåker har cirka 5 500 fastigheter vatten- och avloppsförsörjningen löst genom anläggningar på den egna fastigheten eller i samarbete med grannfastigheten. Små anläggningar för enskilt bruk är en förutsättning för bebyggelse utanför det allmänna verksamhetsområdet. God kvalitet av både grundvatten och vattnet i våra sjöar och vattendrag är därför av största vikt för dessa fastigheter.

Miljö kvalitetsnormen är målet med arbetet för varje vattenförekomst.

Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå minst

miljö kvalitetsnormen god ekologisk samt kemisk status och att inga vatten får försämrats. Vattenförekomsten får alltså inte påverkas negativt av avlopp eller andra verksamheter.

4.6.1 Öka andelen godkända enskilda avlopp genom att utföra tillsyn

	Resultatindikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
	Antal fastigheter med enskilt avlopp där MHN har genomfört tillsyn	200	203	200	200

Målet är uppfyllt.

200 avlopp har tillsynats i fält, minst 86 % är godkända. Sju avlopp ska följas upp innan slutlig bedömning.

Målet kopplar till miljömålet Rent vatten och det strategiska området Hållbar framtid.

4.6.2 Öka andelen enskilda grundvattentäkter med god kvalitet

	Resultatindikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
	Antal analyser av brunnsvatten som genomförts	419	353	351	400

Målet är delvis uppfyllt. Utfallet 2023 motsvarar 88 %, utfall mellan 81-99 % ger en gul markering.

351 analyser har genomförts vilket överensstämmer väl med utfallet 2022. Minskningen från förväntat antal och tidigare utfall är troligtvis orsakad av det försämrade ekonomiska läget som innebär att fastighetsägarna är försiktiga med utgifter som inte anses absolut nödvändiga. Nämnden har mycket liten möjlighet att påverka fastighetsägare att ta vattenprov i enskilda brunnar och därmed mycket liten rådighet över målet.

Målet kopplar till miljömålet Rent vatten och det strategiska området Hållbar framtid.

4.6.3 Minska den negativa påverkan av näringsläckage i vattenmiljön

		Resultatindikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
–		Antal gödselanläggningar och gödselhantering där MHN genomfört tillsyn			1	4

Målet är inte uppfyllt.

Endast ett av fyra planerade tillsynstillfällen har utfört 2023. Tillsynen planeras att utföras under våren 2024.

Målet kopplar till miljömålet Rent vatten och det strategiska området Hållbar framtid.

4.7 Stark och balanserad tillväxt som är ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar

Österåker växer och det är viktigt att kommunens utveckling sker långsiktigt hållbart. Flera av Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsområden bidrar till förbättrad miljö och ekologisk hållbarhet. I ett skede med stor exploatering är tillsyn av förorenade områden i exploateringskedet av största vikt och för att människor ska kunna bo och leva utan risk för hälsa och miljö behövs tillsyn och åtgärder även inom befintliga områden.

4.7.1 Negativ påverkan på människors hälsa och miljön från förorenade områden ska minska

		Resultatindikatorer	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Mål 2023
↗		Antal förorenade områden eller byggnader där undersökning eller åtgärder har skett	20	20	24	20

Målet är uppfyllt.

Undersökningar och åtgärder har genomförts på 24 olika typer av förorenade områden.

Målet kopplar till miljömålet God bebyggd miljö och det strategiska området Hållbar framtid.

5 Verksamhetsuppföljning

5.1 Verksamhetsuppföljning - helårsbokslut

Driftsredovisning per verksamhet (belopp i tkr)	Budget 2023	Utfall 2023	Budgetavvikelse	Utfall 2022
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-920	-958	-38	-846
Miljö- och hälsoskydd gemensam	-500	-821	-321	-999
Tillsyn enligt miljöbalken, miljöskydd	-3 047	-2 821	226	-2 731
Tillsyn enligt miljöbalken, hälsoskydd	-1 253	-1 224	29	-1 269
Tillsyn enligt livsmedelslagen	-2 476	-1 801	675	-1 662
Försäljningstillsyn	-310	-230	80	-324
Tillsyn enligt alkohollagen	-834	-741	93	-597
Verksamhetens nettokostnader	-9 340	-8 597	743	-8 428

5.2 Nämnd

Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar med att hantera anmälningar och ansökningar av olika tillstånd inom nämndens ansvarsområden. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är även en tillsyns- och kontrollmyndighet vars uppdrag är att på eget initiativ eller efter klagomål i nödvändig utsträckning kontrollera att regler och myndigheternas och domstolarnas beslut efterlevs samt vidta de åtgärder som behövs för att verksamhetsutövare ska följa reglerna. För vissa verksamhetstyper finns behov av återkommande och regelbunden tillsyn. För andra typer av verksamheter är det relevant med tillfälliga kampanjer eller projekt, stickprovskontroller eller tillsyn enbart till följd av klagomål.

Tillsynsuppdraget är inte enbart att kontrollera. En mycket viktig del i uppdraget är att myndigheter ska ge den information som en enskild verksamhetsutövare kan behöva i syfte att underlätta för denne att efterleva regelverken. Det är ett uppdrag som kan gå längre än serviceskyldigheten i förvaltningslagen och tillsynsmyndigheten bör arbeta parallellt med information och kontroll i sina kontakter med verksamhetsutövaren.

Enligt Miljö- och hälsoskyddsnämndens reglemente fullgör nämnden kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet med stöd av miljöbalken, livsmedelslagen, smittskyddslagen, strålskyddslagen, lag och foder och animaliska biprodukter, lagen om sprängämnesprekursorer, lag om handel med vissa receptfria läkemedel, lag om tobak och liknande produkter, lag om tobaksfria nikotinprodukter, alkohollagen samt Europaparlamentets och rådets (EU) förordning 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter.

Från och med den 1 maj 2023 har Miljö- och hälsoskyddsnämnden även tilldelats tillsynsansvar över Transportstyrelsens föreskrifter avseende mottagning av avfall från fritidsbåtar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har också att fullgöra de övriga uppgifter som enligt annan lag ska fullgöras av den kommunala nämnden inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vidare följa utvecklingen inom kommunen i miljö- och hälsoskyddshänseende och andra frågor inom nämndens ansvarsområde och utarbeta de förslag till åtgärder och handlingsplaner som kan krävas av kommunen samt svara för provtagning som ålagts kommunen med anledning av miljö kvalitetsnormer samt medverka i framtagandet av avfallsplan och annan reglering av avfallsverksamheten i kommunen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inte fått något särskilt uppdrag av kommunfullmäktige inför 2023.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har hållit åtta möten under året. Nämnden har genomfört ett flertal utbildningar och en studiedag:

1. Utbildning för nya ledamöter, om Miljö och hälsoskyddsnämnden, intern utbildning.
2. Genomgång om Mutor och jäv, intern utbildning.
3. Kommunens myndighetsroll och myndighetsutövning enligt lagstiftning, Miljösamverkan Stockholm län.
4. Ansvarsfull tillståndsgivning, alkoholärenden samt om ärenden om tobak, Länsstyrelsen i Stockholm.
5. Nya mål för MHN 2024, intern utbildning.
6. Vattenverksamhet, Länsstyrelsen i Stockholm.
7. Studiedag med fokus på miljöfarlig verksamhet och vattenkvalitet.
8. Information om tillsyn av rökfria miljöer och Österåkers ANDT-arbete.
9. Tillsyn av enskilda avlopp, intern utbildning.

5.3 Miljö- och hälsoskydd gemensam

För att ytterligare effektivisera arbetet har Miljö- och hälsoskyddsnämnden under året infört ersättningsskanning och frångått att spara pappershandlingar, så långt det är möjligt.

Arbetet med att införa e-tjänsten, FörRätt som Livsmedelsverket har tagit fram tillsammans med leverantörerna av ärendehanteringssystem har pågått under året men försenats på grund av ett flertal orsaker bland annat förseningar hos leverantören av nämndens ärendehanteringssystem. Medel genom Utvecklingsslussen har beviljats och använts för att införa FörRätt.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens arbetar med ständiga förbättringar beträffande texter i skrivelse och beslut. Arbetet med att skriva begriplig myndighetssvenska och rättssäkra, tydliga beslut har fortsatt även under 2023.

Österåkers kommun ska ha god förmåga och beredskap att skyndsamt kunna agera vid och hantera konsekvenserna av samhällsstörningar (kriser) och extraordinära händelser, därigenom uppnås också grundläggande förmåga till civilt försvar, dvs. det arbete som bedrivs inom begreppen höjd beredskap och krig. Nämnden deltar i detta arbete inom ramen för nämndens tillsyn bl.a. har nämnden under våren genomfört en Risk- och sårbarhetsanalys och arbetet med att uppfylla handlingsplanen har fortgått under hösten. Nämnden har deltagit i arbetet med en nödvattenplan för Österåkers kommun och deltagit i utbildning om robust dricksvattenkontroll med fokus på störningar och kriser i dricksvattenförsörjningen. Nämnden deltar i regional samverkan med anledning av den ändrade planeringszonen för kärnteknisk olycka och utsläpp från Forsmark kärnkraftverk. Nämndens roll i det arbetet omfattar främst att kunna genomföra strålningsmätningar. Nämnden deltar även i regional samverkan vid samhällsstörningar inom Samverkan Stockholmsregionen (SSR).

Under 2022 genomförde PwC på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun en granskning med syfte är att bedöma om Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedriver en ändamålsenlig tillsynsverksamhet och säkerställer en tillräcklig intern kontroll vid hanteringen av tillsynsärenden. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har under året tagit fram handlingsplan för att säkerställa att revisorernas rekommendationer tillvaratas i nämndens fortsatta arbete bland annat har en reviderad behovsutredning inför 2024 tagits fram.

5.4 Tillsyn enligt miljöbalken, miljöskydd

Tillsynen har i huvudsak utförts eller påbörjats enligt planerat.

Ändringar i Transportstyrelsens föreskrifter har inneburit att Miljö- och hälsoskyddsnämnden från och med den 1 maj 2023 är tillsynsansvarig för mottagning av avfall från fritidsbåtar avseende avfallsplaner. Tillsynsområdet är nytt och har inneburit framtagande av ny taxa och delegationsordning. Information har skickats ut till de som berörs av tillsynen.

Inom området förorenade områden har mer tid än planerat lagts på uppföljning av ärenden som inkommer via "Ledningskollen", i samband med planerade grävarbeten.

Ett flertal tillbud har inneburit uppföljning med skyddsåtgärder, bland annat vid läckage av hydraulolja, brand i lastbil och utsläpp av olja i Paradisviken.

Tillsynen av industriområden har tagit mer tid i anspråk än planerat. Orsaken är till viss del att tillsynen utfördes av visstidsanställd inspektör vilket innebar byte av personal. Uppföljningen av tillsynen utfördes av ordinarie inspektör under hösten men kommer även till viss del att behöva fortsätta under 2024. Det innebär att viss annan behovsprioriterad tillsyn kommer att behöva skjutas fram. Två sjukskrivningar och en föräldraledighet har medfört att lägre bemanning uppstått under året.

Det nationella tillsynsprojektet för tillsyn av bilverkstäder och fordonstvättar var planerat att genomföras under perioden november 2023 till och med maj 2024. Tillsynen har inte påbörjats till följd av att utlovad vägledning inte kommit och kommer att skjutas fram till 2024.

Tillsynen av tandläkarkliniker är utförd enligt planerat. Uppföljning av brister kommer att ske 2024, främst avseende provtagning av kvicksilver i avloppsvatten.

Ombyggnad av Margretelunds avloppsreningsverk har inneburit utökad tillsyn. Det nya tillståndet för 57 000 personekvivalenter togs i anspråk den 1 mars 2023. Utbyggnaden har inneburit tillsyn på plats, kontroll av att villkoren i det nya beslutet efterlevs och hantering av anmälningsärenden kopplade till utbyggnaden, bland annat avseende ändrad slambehandlingsmetod.

Tillsyn och uppföljning av klagomål på sprängning av berg på Ljusterö och olovlig vattenverksamhet i Klintsundet har tagit mycket tid i anspråk.

Tillsynen av de planerade behovsprioriterade tillsynsprojekten avseende U-verksamheter är i huvudsak utförd enligt planerat. Viss tillsyn har behövt skjutas fram till följd av att annan tillsyn tagit mer tid än planerat. Tillsyn som har behövt skjutas fram är till exempel: tillsyn av vindkraftverken på Ljusterö, bussterminalerna i Säby och Åkersberga centrum, viss dagvattentillsyn, konstgräsplaner och gödsel hos djurhållare.

Tillsynen av marinor och varv har inneburit beslut om utredningar, åtgärdsplaner och egenkontroll samt uppföljning av de beslut som fattats tidigare år. Information om gällande krav och miljöfrågor har bland annat lämnats genom deltagande vid näringslivsseminarier.

Förberedelser har skett inför kommande nya avfallsregler, bland annat krav på sortering och insamling av förpackningar samt separat insamling av matavfall. Förberedelserna omfattar bland annat reviderade avfallsföreskrifter, reviderad delegationsordning och taxa, framtagande av information på webben och nya blanketter.

Tillsyn på nedskräpade fastigheter med risk för felaktig hantering av farligt avfall har utförts samt även uppföljning av åtgärder.

5.4.1 Miljöskydd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Prognos 2023	Budget 2023
Tillstånd små avlopp	156	174	122	120	120	120
Beslut om värmepump	50	67	84	79	60	50
Beslut om kompostering av matavfall, slam och latrin	49	25	29	31	30	30
Beslut om vattenverksamhet	34	20	21	25	20	20

Under ett flertal år har antalet tillstånd till små avlopp varit ca 140 per år. Under framför allt 2019 - 2021 ökade antalet. Under 2022 sågs en minskning kopplad till minskat bostadsbyggande och det rådande ekonomiska läget. Någon ytterligare minskning har inte kunnat ses under 2023.

Antalet anmälningar om att borra bergvärme och därmed besluten om värmepump började öka under 2021 till följd av det höjda elpriset. Ökningen har fortsatt under 2023.

Under 2023 har beslut om vattenverksamhet främst avsett anläggande eller renovering av brygga, muddring samt nedläggning av kabel, el-servis och byte/renovering av trummor. I ett ärende beslutade Miljö- och hälsoskyddsnämnden att förbjuda den anmälda åtgärden och förelade anmälaren vid vite att söka tillstånd till vattenverksamheten.

5.5 Tillsyn enligt miljöbalken, hälsoskydd

Tillsynen har i huvudsak utförts eller påbörjats enligt planerat. Tillsynen av skolor har skett under hösten och viss uppföljning kommer att behövas under 2024 till följd av brister som har upptäckts, främst avseende ventilation.

Tillsynen på förskolor har tagit mer tid i anspråk än planerat till följd av att det krävdes uppföljning av den tillsyn som utfördes 2022. Orsaken är att det var svårt att få in de uppgifter som begärdes från verksamhetsutövarna samt att tillsynen utfördes av visstidsanställd inspektör vilket innebar byte av personal. Uppföljningen av tillsynen utfördes av ordinarie inspektör.

Tillsyn av anmälda hälsoskyddsverksamheter avseende stickande och skärande verksamheter har inte utförts till följd av att utlovad vägledning från nationella myndigheter ännu inte har kommit.

Informationsprojekt gällande vattenkvalitet i brunnar, som skulle kunna vara påverkade av PFAS från förorenade områden eller från räddningsinsatser med användning av brandskum, har skjutits fram. Orsaken är att projektet kräver omfattande samverkan inom kommunen, klargörande av ansvarsfrågan och finansiering för provtagning. Informationen försvåras även av att det i nuläget saknas riktvärden för PFAS i dricksvatten från enskilda brunnar.

5.5.1 Hälsoskydd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Prognos 2023	Budget 2023
Beslut om dricksvattentäkt (grundvatten)	20	16	19	18	20	20
Klagomål inom miljöbalkens område	87	112	91	64	70	70

Under pandemin ökade antalet klagomål inom miljöbalkens område troligtvis till följda av att många arbetade hemifrån sina bostäder dagtid och att fler vistades i skog och mark. Efter pandemin ses en minskning av antalet klagomål.

5.6 Tillsyn enligt livsmedelslagen

Den 31 december 2023 var 313 livsmedelsverksamheter registrerade. En ökning med sju verksamheter sedan 31 december 2022. I begreppet livsmedelsverksamhet ingår 27 dricksvattenanläggningar.

Under året har 43 nya verksamheter registrerats varav fyra är nyregistrerade dricksvattenanläggningar och två är så kallade UF-företag (ung företagsamhet är ett företag som startas, drivs och avvecklas under ett läsår på gymnasiet) och en är en Food Truck tillhörande en redan registrerad verksamhet. Mobila verksamheter behöver alltid ha med sig en registrering som visar att den är registrerad, vilken kommun den är registrerad i och vilken typ av verksamhet den mobila enheten är registrerad för. Samtidigt har 30 livsmedelsanläggningar avregistrerats, varav en dricksvattenanläggning då verksamheten bytt organisationsnummer. I övrigt är trenden likt tidigare år ägarbyten, nya anläggningar, och flera mindre eller säsongsbetonade livsmedelsverksamheter.

Under året har tio iRASFF (Nationellt varningssystem om livsmedel), 19 misstänkta matförgiftningar och 13 klagomål hanterats. Två utbrottsutredningar avseende två respektive fyra personer, har hanterats. I bägge utredningarna kunde det konstateras att det är mycket troligt att brister i rutiner kan vara orsak till sjukdomsfallen.

Uppföljande kontroller har genomförts vid 49 tillfällen. Tre var så kallade extra kontroller. Två sanktionsbeslut har fattats, främst gällande bristande rutiner alternativt hygien och kylförvaring. Det ena sanktionsbeslutet var förenat med ett vite om 20 000 kr.

Den sista december har enligt sammanställning från myndighetsrapporteringen till Livsmedelsverket, 269 kontroller genomförts varav 49 var uppföljande och 19 var händelsestyrda kontroller.

Alla planerade kontroller har kunnat genomföras under året. En länge sjukskrivning och en uppsägning har medfört att vakanser uppstått under året. Intäkterna blev dock större än budgeterat för tillsynsområdet eftersom de var

försiktigt budgeterade inför den nya modellen om efterhandsdebitering.

E-tjänsten FörRätt som beskrivs under avsnitt 5.3 har försenats och planeras att införas i början av februari 2024. Därefter ska samtliga livsmedelsanläggningar omklassas och beslut med anledning av det nya riskklassningssystemet fattas.

Glassprojektet, med provtagning, har genomförts utan några avvikelser. Projektet sker inom livsmedelssamverkan och presenteras i en rapport efter nyår.

Projekt som ingår i de operativa målen genomförs under 2024.

Kontroller har skett på knallemarknaden på Ljusterö och på kanalens dag i Åkersberga. Avvikelser avseende temperaturer har konstaterats vid bägge kontrolldagarna. Alla kontrollrapporter har skickats till den kontrollmyndighet där den mobila anläggningen är registrerad.

77% av kontrollerna har varit oanmälda.

5.6.1 Livsmedel

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Prognos 2023	Budget 2023
Registreringar av livsmedelslokal	48	44	39	43	35	40

5.7 Försäljningstillsyn

Vid utgången av 2023 fanns det 37 försäljningsställen som saluförde en eller flera av produktslagen folköl, tobaksvaror, e-cigaretter, tobaksfria nikotinprodukter eller receptfria läkemedel i detaljhandeln.

Tillsynen av de olika varuslagen kan med fördel göras vid samma inspektionstillfälle och bör ske oanmäld. Tillsynen bör utföras normalt av två inspektörer gemensamt. Under året har en långtidssjukskrivning inneburit att endast en inspektör arbetat inom tillsynsområdet.

Tillsynen av försäljning av tobaksvaror, folköl, receptfria läkemedel och e-cigaretter har genomförts oanmält, på plats på försäljningsställen. Om det förekommit distansförsäljning så har försäljningsställets webbsidor granskats. Under året har tillsynen omfattat marknadsföring, utbud, datummärkning och information om åldersgräns.

Tillsyn i detaljhandeln har skett vid 32 av 36 försäljningsställen. Tre försäljningsställen har varit stängda vid alla tillsynsförsöken varav en är en så kallad säsongsverksamhet. Tillsyn av ett försäljningsställe med folkölsförsäljning endast under sommaren har skjutits fram till 2024.

Två ansökningar om tillstånd till tobaksförsäljning som slutförts har resulterat i ett tillstånd och ett avslag. Samtidigt har två anmälningar om folkölsförsäljning i detaljhandeln, sex anmälningar om elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare och en anmälan om tobaksfria nikotinprodukter handlagts.

Inre tillsyn av har genomförts av samtliga försäljningsställen med tobaksförsäljningstillstånd, alla verksamheter har bedömts vara utan anmärkningar. Fyra anmälningar om förändrad bolagssammansättning har hanterats utan anmärkning.

Tillsyn av rökfria miljöer på skolans område har genomförts på plats vid fyra skolor och 27 förskolor. Tillsyn av övriga rökfria miljöer har skett dels vid livsmedelskontroll och tillsyn av serveringstillstånd, men även i samlad form. Tillsyn av rökfria miljöer har skett vid minst 62 rökfria miljöer så som entréer och hållplatser i lokaltrafiken. Tillsyn av lokaler där allmänheten har tillträde har skett vid kontroller i lokalen och vid tillsyn i närområdet.

Tillsyn av rökfria miljöer har utförts på flera av Roslagsbanans perronger och närliggande busshållplatser. Det var ett länsomfattande tillsynsprojekt under en tvåveckorsperiod på initiativ av Länsstyrelsen. En tillsynsrapport har skickats till Trafikförvaltningen Region Stockholm med kopia till Länsstyrelsen.

Inre tillsyn av har genomförts av samtliga försäljningsställen med tobaksförsäljningstillstånd, alla verksamheter har bedömts vara utan anmärkningar.

I samarbete med Folkhälsomyndigheten har ett spårbarhetsarbete genomförts, där fotografier av koderna på fyra olika cigarettpaket, från tio olika försäljningsställen skickats till Folkhälsomyndigheten som sedan genomfört spårningsarbetet. Cigarettpaketerna ska genom sin kod kunna spåras från tillverkare i alla steg ut till detaljhandeln. Folkhälsomyndigheten har låtit meddela att inga allvarliga avvikelser har hittats.

Kontrollköp har inte bedömts vara möjliga att genomföra under året beroende på att det har saknats handläggare inom området, och att det varit svårt att rekrytera ungdomar som kan genomför kontrollköpen.

5.8 Tillsyn enligt alkohollagen

I Österåkers kommun fanns den 31 december 2023, 42 serveringsställen med stadigvarande serveringstillstånd, varav tre tillstånd avser stadigvarande tillstånd till slutet sällskap.

Under året har 30 ansökningar om serveringstillstånd inkommit. Nio ansökningar avser stadigvarande till allmänheten, fyra avser stadigvarande ändring och övriga avser tillfälliga tillstånd.

25 sökanden har meddelats serveringstillstånd, fyra sökande har valt att dra tillbaka sin ansökan, en sent inkommen ansökan har ännu inte hunnit granskas klart.

Dessutom har en anmälan om catering, tre anmälningar om förändrad bolagssammansättning och 26 anmälningar om serveringsansvariga hanterats. Fem återkallelser av serveringstillstånd har handlagts.

Hos alla verksamheter med stadigvarande serveringstillstånd har det genomförts inre tillsyn. Inre tillsyn innebär en granskning av om företaget och

dess företrädare fortfarande uppfyller alkohollagens krav på ekonomisk och personlig lämplighet. Granskning av restaurangrapporter och polisrapporter ingår också i den inre tillsynen.

Tillsyn av alkoholservering, så kallad yttre tillsyn har skett dagtid 11:00 - 20:00 vid 36 verksamheter, kvällstid 20:00 - 23:00 vid 18 verksamheter och natttillsyn 23:00 - 02:00 vid två tillfällen. En verksamhet som inte varit öppen under året har inte erhållit yttre tillsyn.

En verksamhet har varit under extra bevakning genom tätare yttre tillsyn då det förekommit indikationer på brott mot alkohollagen.

Fyra tillsynsärenden har startats i år. Ett tillsynsärende gällde servering före serveringstidens början. Två tillsynsärenden gällde utrymning av lokalen i rätt tid. Ett tillsynsärende gällde att gäster tar med sig alkoholhaltiga drycker ut ur lokalen.

Utbildning i alkohollagen som en del av ansvarsfull alkoholservering har erbjudits under 2023. Sju verksamheter och totalt 15 personer deltog i halvdagsutbildningen. Inspektören ger regelbundet information och råd ur utbildningen ansvarfull alkoholservering vid tillsyn eller andra möten med företrädare för verksamheter med serveringstillstånd. Utbildningen omfattar bland annat alkoholens medicinska effekter, alkohollagen, våld, narkotikaproblem på restauranger och konflikthantering.

Tillsynen hos verksamheter med serveringstillstånd har samordnats med polisen vid kvällstillsyn vid tre tillfällen.

Inre tillsyn av ekonomi och vandel har genomförts vid samtliga verksamheter med stadigvarande serveringstillstånd.

Som ett led i Miljö- och hälsoskyddsnämndens kvalitetsförbättrande arbete mäter nämnden handläggningstiden vid handläggningen av serveringstillstånd. Alla ärenden har handlagts inom två månader från att ärendet är komplett.

5.8.1 Serveringstillstånd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Prognos 2023	Budget 2023
Handläggningstid serveringstillstånd inom 2 månader, %	89%	100%	100%	100%	100%	100%
Beslut om serveringstillstånd	19	22	19	25	22	20

Fler ansökningar än tidigare år har inkommit under året. Alla ansökningar leder inte till ett tillstånd eller ett beslut. I några fall dras ansökan tillbaka av sökande. Orsaken till ökningen av antal ansökningar och därmed även beslut om serveringstillstånd är att fler restauranger söker tillfälliga ändringar i befintligt tillstånd för tillfälliga evenemang, men även att fler ansökningar av tillfälliga serveringstillstånd allmänheten har inkommit.

6 Internkontroll

Tre kontrollmoment är centrala och avser hela kommunen och tre kontrollmoment är Miljö- och hälsoskydds nämndens anpassningar av de tre centrala kontrollmoment.

Rutiner finns som säkerställer att internkontrollplaner upprättas på avdelningsnivå, i enlighet med kommunens policy och riktlinjer för intern kontroll.

Medarbetare på avdelningen har god kännedom om gällande rutinerna för distansarbete i Österåkers kommun och avdelningen följer upp att dessa rutiner efterlevs. Rutinerna för distansarbete har tagits upp på flera arbetsplatsträffar under året. Andelen dagar med distansarbete mäts kontinuerligt.

Avdelningen följer de rutiner som finns för preboarding, introduktion av nyanställda och avslut av anställning. En anställning har avslutats under året. Prebordning har tillämpats. En tillsvidareanställning har genomförts av redan visstidsanställd medarbetare, prebordning tillämpades vid visstidsanställningen 2022.

Fyra kontrollmoment är specifika för Miljö- och hälsoskydds nämnden.

Samtliga delegationsbeslut har fattats med stöd av delegationsordningen. Uppföljning sker vid varje nämnd. Kontroll sker vid varje nämnd av att delegationsbeslut har redovisats till Miljö- och hälsoskydds nämnden. Ett delegationsbeslut redovisades inte som planerat under våren. Felet hittades i internkontrollen och beslutet redovisas vid nästkommande nämnd.

Utbildning inom ämnet mutor, jäv respektive korruption gentemot samtliga anställda inom miljö- och hälsoskyddsavdelningen genomfördes i november.

Kontroll av att handläggning av anmälan om miljöfarlig verksamhet sker enligt rutin har genomförts.

Någon större avvikelse har inte behövt rapporteras till Miljö- och hälsoskydds nämnden.

7 Personaluppföljning

7.1 HR

7.1.1 Antal anställda

Nyckeltal	Utfall Helår 2022	Utfall Delår 2023	Utfall Helår 2023
Antal årsarbetare, tillsvidareanställda, 31 dec respektive 31 aug	15	16	16
Antal årsarbetare, tidsbegränsad anställning, 31 dec respektive 31 aug	3	0	0,5
Antal anställda med månadslön, 31 dec respektive 31 aug	18	16	16,5

En tillsvidare anställd medarbetare har slutat under året. Tidsbegränsade anställningar har ersatt sjuk- och föräldraledig personal. En medarbetare med tidsbegränsade anställning har fått fast anställning, en har slutat och en fortsätter under 2024.

7.1.2 Sjukfrånvaro

Nyckeltal	Utfall Helår 2022	Utfall Delår 2023	Utfall Helår 2023
Sjukfrånvaro, per helår respektive jan-juni vid delår	12,6	11,9	11,4
Andel av sjukfrånvaron som är långtidssjukfrånvaro (60 dagar eller mer)	76	87,5	87
Andel av sjukfrånvaron som är korttidsfrånvaro	25	12,5	13

Sjukfrånvaron har ökat sedan 2022 till följd av flera långtidssjukskrivningar. En heltidssjukskrivning har fortgått under större delen av året och därefter övergått i deltidssjukskrivning, en deltidssjukskrivning har fortgått hela året. Sjukskrivningarna har inte varit av arbetsrelaterad karaktär.

8 Uppföljning enligt barn- och ungdomspolicy (helår)

Miljö- och hälsoskydds nämndens tillsyn styrs av lagar och regler inom nämndens område. Tillsynen bedrivs bland annat i syfte att säkerställa en god och giftfri miljö för barn och ungdomar. Flera av Miljö- och hälsoskydds nämndens tillsynsområden omfattar verksamheter där barn- och ungdomar vistas eller aktiviteter som på något sätt påverkar eller berör barn och ungdomar.

Tillsyn som miljö- och hälsoskyddsavdelningen har genomfört och som har berört barn- och ungdomar:

- Tillsyn av skolor i syftet att granska hur verksamheten uppfyller miljöbalkens krav inom områdena städning och ventilation.
- Inom livsmedelskontrollen har Miljö- och hälsoskydds nämnden givit råd, anvisningar och utövat kontroll på två så kallade UF-företag. Det är ung företagsamhet där ett företag startas, drivs och avvecklas under ett läsår på gymnasiet. Förutom viktig kunskap i hur det är att driva företag ger UF-företagen även ungdomar möjlighet att delta i kommunens tillsyns- och kontrollverksamhet och få en inblick i kommunens myndighetsarbete.
- Tillsyn av strandbad.
- Tillsyn av bassängbad.
- Tillsynen av försäljning av folköl, tobaksvaror, e-cigarett, tobaksfria nikotinprodukter eller receptfria läkemedel i detaljhandeln. I tillsynen ingår bland annat rutiner för kontroll av legitimation.
- Tillsyn av rökfria miljöer har utförts på skolor och förskolors områden. Tillsyn av övriga rökfria miljöer har skett vid minst 62 rökfria miljöer så som entréer, perronger och hållplatser i lokaltrafiken. Tillsyn av lokaler där allmänheten har tillträde har skett vid kontroller i lokalen och vid tillsyn i närområdet. En del av tillsynen är att kontrollera i vilken omfattning barn och ungdomar riskerar att utsättas för tobaksrök.

Miljö- och hälsoskydds nämndens verksamhet under 2023 beskrivs utförligare under avsnitt 5, Verksamhetsuppföljning.

9 Framåtblick

Österåker växer vilket innebär att fler skolor, förskolor, livsmedelsanläggningar och andra verksamheter där nämnden utövar tillsyn och kontroll förväntas starta i kommunen. Det innebär att behovet av resurser för tillsyn och kontroll förväntas öka för att följa ökningen av tillsynsobjekt.

Illegal avfallshantering är ett växande problem både nationellt och internationellt, med stora konsekvenser för miljön, hälsan och samhället. Avfallsbrottsligheten är utpekad som ett prioriterat tillsynsområde i den nationella strategin för tillsyn enligt miljöbalken. Under 2024 kommer ett nationellt tillsynsprojekt att utföras. Tillsynsområdet är svårt att finansiera helt med avgifter vilket innebär att utökade ekonomiska resurser kan behövas för att fullt ut genomföra arbetet. Arbetet omfattar både brottsförebyggande insatser och tillsyn av verksamheter för att upptäcka avfallsbrottslighet. Naturvårdsverket har tagit fram tillsynsvägledning i syfte att underlätta för tillsynsmyndigheterna att upptäcka och förhindra illegal avfallshantering. För att utföra tillsynen behövs ett bra samarbete med brottsutredande myndigheter. Länsstyrelsen har bjudit in till regionala arbetsmöten med kommuner och statliga brottsförebyggande och brottsbekämpande myndigheter i syfte att stärka arbetet mot avfallsbrottslighet. Ett samarbete inom kommunen har initierats. Avfallsbrottslighet har i många fall kopplingar till organiserad brottslighet.

Under 2023 har lagändringar införts beträffande mottagande av avfall från fartyg. När det gäller fritidsbåtshamnar är det kommunerna som ska godkänna en plan för avfallshantering och ansvara för tillsynen. Transportstyrelsen kommer fortsatt att ansvara för de större handels- och industrihamnarna. Tillsynen kommer i inledningsvis att genomföras under 2024 och därefter regelbundet framöver. Planerna för avfallshantering kommer som längst att vara giltiga i fem år för att därefter omprövas. Tillsynsområdet är i stora delar nytt och det är dagsläget inte klart vilka resurser för att genomföra tillsynen framöver som behöver tillsättas.

EU:s ramdirektiv om avfall har införlivats i Svensk lagstiftning. För Miljö- och hälsoskyddsnämnden innebär de ändrade reglerna stora förändringarna och utökningar av tillsynen av avfallshantering kommande år.

Tillsyn och kontroll av animaliska biprodukter är ett område som måste prioriteras kommande år. Under 2024 ska alla kommuner ta fram en långsiktig kontrollplan. Området kan finansieras med taxor men kräver ökade personella resurser.

Livsmedelsverket har tagit fram en ny kontrollmodell för riskklassning av livsmedelsföretag som ska tillämpas från och med 2024. Från 2024 tillämpas även obligatorisk efterhandsdebitering av livsmedelskontrollavgifter fullt ut. Den nya modellen för riskklassning innebär förändrade prioriteringar av livsmedelskontrollen, förändrade arbetssätt och delvis nya sätt att planera kontrollverksamheten. När den nya livsmedelskontrollmodellen är införd måste Miljö- och hälsoskyddsnämnden genomföra en översyn av att tillräckliga

resurser finns för att genomföra ordinarie kontroller, uppföljande kontroller, händelsestyrda kontroller och annan offentlig verksamhet där till exempel rådgivning till företagare ingår. Den nya modellen innebär att de flesta livsmedelsanläggningar tilldelas mindre kontrolltid än i dag. I jämförelse med nuvarande modell innebär det att den tid som planeras för ordinarie kontroller bli förhållandevis mindre och tiden för oplanerad kontroll mm behöver ökas. Förändringarna i kombination med obligatorisk efterhandsdebitering medför även att det kommer att bli svårare att bedöma och budgetera intäkter.

Livsmedelsverket har tillsammans med leverantörerna av ärendehanteringssystem tagit fram en e-tjänst, kallad FörRätt, som kan användas av både kommuner och företag. Se även avsnitt 3 och 4. FörRätt kommer inte att vara fullt utvecklad förrän under 2024 och arbetet med att införa e-tjänsten kommer därför att fortsätta under 2024 och framöver.

Livsmedelsverket har tagit fram en ny modell för att följa upp och granska hur väl den svenska livsmedelskontrollen uppfyller lagstiftningen och dess syften. Den nya uppföljningsmodellen gäller från 2024 när den nya riskklassningsmodellen införs. Den nya uppföljningsmodellen kommer att ge Livsmedelsverket större möjlighet att följa upp kommunernas kontroller och analysera om avvikelser följs upp och släcks.

Sedan tillståndsplikt infördes för försäljning av tobak och liknande produkter har mer resurser behövt avsättas för den årligt återkommande tillsynen på de företag som säljer tobaksvaror. Inom området kommer nya produkter som bland annat så kallade "Heat not burn" produkter och vitt snus och omfattningen av tillsyn och kontroll förväntas öka framöver. Även området tillsyn av rökfria miljöer har utökats. Tillsyn av rökfria miljöer kan inte avgiftsbeläggas varför en satsning på sådan tillsyn kräver utökat utrymme i budget för att inte ta utrymme från övrig verksamhet.

Regeringen har beslutat att införa anmälningsplikt för kyltorn för att förebygga risken för spridning av legionella i samhället. Innehavare av kyltorn blir skyldiga att anmäla kyltorn till kommunen. Datumen för när anmälningsplikten inträder beror på när verksamhetsutövaren inlett uppförandet eller användningen av sitt kyltorn. Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att ta fram tillsynsvägledning och informationsmaterial för kommunernas tillsyn av anmälningspliktiga kyltorn. Arbetet kommer att ske under 2024 och 2025 i samverkan med andra centrala myndigheter, bland annat Naturvårdsverket. I dagsläget känner inte nämnden till hur förslaget kommer att påverka nämndens resurser för tillsyn.

I betänkandet SOU 2018:34 Vägar till hållbara vattentjänster föreslogs åtgärder och regler som berörde små avloppsanläggningar, ett flertal av de förslagna åtgärderna kommer inte att genomföras men ökade krav på kommunerna beträffande tillsyn och rapportering av tillsyn och status på små avloppsanläggningar förväntas de kommande åren. Ökade krav på rapportering innebär bland annat att mer resurser behöver avsättas för att registrera uppgifter och för registerhållning.

Sedan 2022 har anpassningar inom svensk lag gjorts till EU:s marknadskontrollförordning. Ändringarna berör bland annat tillsynen inom miljöbalkens område, främst beträffande kontroll av distributörer, märkning, förbjudna ämnen, barnsäkerhet, batteridirektivet och märkning av plast. Kemikalieinspektionen har ett uppdrag att genom tillsynsvägledning stötta kommunerna att genomföra marknadskontroll. Det är ännu inte helt klargjort hur marknadskontrollen kan bedrivas och hur den ska finansieras.

För att nå miljökvalitetsnormerna för kommunens sjöar och vattendrag behöver nämnden fortsätta att prioritera tillsyn och provtagning i de sjöar och vattendrag som har sämst status tills åtgärder gjorts och miljökvalitetsnormen uppnåtts.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden kommer att behöva utreda om upphandling av nytt ärendehanteringssystem ska genomföras. Om ett nytt ärendehanteringssystem införs behöver tid avsättas för registervård. Inför ett sådant projekt behöver både personella och ekonomiska resurser avsättas.

I0 Målbilaga

Inriktningsmål	Nämndsmål/ resultatmål	Resultatindikatorer			Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målnivå 2023
Invånarna ska uppleva en professionell service av hög kvalitet och ett gott bemötande i all kommunal service.	Kundnöjdhet inom miljö- och hälsoskyddstillsyn, livsmedelskontroll samt avseende serveringstillstånd ska vara hög.	Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Livsmedelskontroll - Totalt, NKI	→	■	85	81		80
		Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Miljö- och hälsoskydd - Totalt, NKI	→	■	89	78		80
		Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Serveringstillstånd - Totalt, NKI	→	■	78	67		70
Österåker ska ha en ekonomi i balans	Miljö- och Hälsoskyddsnämnden ska redovisa en ekonomi i balans	Ingen negativ avvikelse i jämförelse med budget, eventuell avvikelse i tkr	↗	●	0	425	743	0
Österåker ska vara bästa skolkommun i länet	Tillsyn i skolor och förskolor utförs med syfte att uppnå en god miljö	Andel av skolorna där MHN har genomfört tillsyn av miljön	↗	●	100 %	0 %	100 %	100 %
		Andel av förskolorna där MHN har genomfört tillsyn av miljön	↘	●	0 %	75 %	5 %	0 %
Österåker ska erbjuda högsta kvalitet på omsorg för äldre och personer med funktionsnedsättning	Tillsyn i äldreboenden och gruppboenden för personer med funktionsnedsättning ska utföras med syfte att uppnå en god miljö	Andel av äldreboenden där MHN har genomfört tillsyn	↗	●	100 %	0 %	0 %	0 %
		Andel av gruppboenden där MHN har genomfört tillsyn	↘	●	0 %	95 %	5 %	0 %
Österåker ska ha en trygg miljö	Tillsyn utförs i syfte att förhindra ordningsstörningar eller överservering på eller i anslutning till serveringsställen	Antal genomförda kvällstillsynstillfällen	↘	●	7	5	6	4

Inriktningsmål	Nämndsmål/ resultatmål	Resultatindikatorer			Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Målnivå 2023
Österåker ska sträva efter ett långsiktigt hållbart samhälle, där goda förutsättningar ges för människa, miljö och natur att samverka	Oka andelen godkända enskilda avlopp genom att utföra tillsyn	Antal fastigheter med enskilt avlopp där MHN har genomfört tillsyn	↘	●	200	203	200	200
	Öka andelen enskilda grundvattentäkter med god kvalitet	Antal analyser av brunnsvatten som genomförts	↘	◆	419	353	351	400
	Minska den negativa påverkan av näringsläckage i vattenmiljön	Antal gödselanläggningar och gödselhantering där MHN genomfört tillsyn	—	■			1	4
Stark och balanserad tillväxt som är ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar	Negativ påverkan på människors hälsa och miljön från förorenade områden ska minska	Antal förorenade områden eller byggnader där undersökning eller åtgärder har skett	↗	●	20	20	24	20

II Bilaga över strategiska nyckeltal

II.1 Nyckeltal

II.1.1 Miljöskydd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2023
Tillstånd små avlopp	156	174	122	120	120
Beslut om värmepump	50	67	84	79	50
Beslut om kompostering av matavfall, slam och latrin	49	25	29	31	30
Beslut om vattenverksamhet	34	20	21	25	20

II.1.2 Hälsoskydd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2023
Beslut om dricksvattentäkt (grundvatten)	20	16	19	18	20
Klagomål inom miljöbalkens område	87	112	91	64	70

II.1.3 Livsmedel

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2023
Registreringar av livsmedelslokal	48	44	39	43	40

II.1.4 Serveringstillstånd

Nyckeltal	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2023
Handläggningstid serveringstillstånd inom 2 månader, %	89%	100%	100%	100%	100%
Beslut om serveringstillstånd	19	22	19	25	20

12 Bilaga Internkontroll

Kontrollmoment	Periodicitet	Metod (internkontroll)	Uppföljningsansvarig (funktion)
Central 1: Förvaltningen har rutiner som säkerställer att internkontrollplaner upprättas på verksamhetsområdesnivå, avdelningsnivå och/eller enhetsnivå, i enlighet med kommunens policy och riktlinjer för intern kontroll	Två gånger per år, vid delår och bokslut.	Egen kontroll	Miljö- och hälsoskyddschef
Central 2: Medarbetare på förvaltningen har god kännedom om gällande rutinerna för distansarbete i Österåkers kommun och förvaltningen följer upp att dessa rutiner efterlevs	Två gånger per år, vid delår och bokslut.	Egen undersökning	Miljö- och hälsoskyddschef
Central 3: Förvaltningen följer de rutiner som finns för preboarding, introduktion av nyanställda och avslut av anställning	Två gånger per år, vid delår och bokslut.	Egen kontroll när nyanställning eller avslut av anställning skett	Miljö- och hälsoskyddschef
MHN 1: Kontroll av att delegationsbeslut har fattats med stöd av delegationsordningen	Inför nämnd, totalt 8 ggr per år	Egen kontroll	Registrator
MHN 2: Kontroll av att delegationsbeslut har redovisats till Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Inför nämnd, totalt 8 ggr per år	Egen kontroll	Registrator
MHN 3: Genomförd utbildning inom ämnet mutor, jäv respektive korruption gentemot samtliga anställda inom miljö- och hälsoskyddsavdelningen	En gång per år	Intern utbildning	Miljö- och hälsoskyddschef
MHN 4: Kontroll av att handläggning av anmälan om miljöfarlig verksamhet sker enligt rutin	En gång per år	Kontroll av 3 slumpmässigt utvalda beslut	Samordnare, miljöbalken
MHN 5: Implementering av rutiner som säkerställer att internkontrollplaner upprättas på miljö- och hälsoskyddsavdelningen i enlighet med kommunens policy och riktlinjer för intern kontroll	Två gånger per år, vid delår och bokslut.	Egen kontroll	Miljö- och hälsoskyddschef

Kontrollmoment	Periodicitet	Metod (internkontroll)	Uppföljningsansvarig (funktion)
MHN 6: Medarbetare på miljö-och hälsoskyddsavdelningen har god kännedom om gällande rutiner för distansarbete i Österåkers kommun och Miljö- och hälsoskyddsämnden följer upp att dessa rutiner efterlevs	Två gånger per år, vid delår och bokslut.	Egen undersökning	Miljö- och hälsoskyddschef
MHN 7: Miljö- och hälsoskyddsavdelningen följer de rutiner som finns för preboarding, introduktion av nyanställda och avslut av anställning	Två gånger per år, vid delår och bokslut.	Egen kontroll när nyanställning eller avslut av anställning skett	Miljö- och hälsoskyddschef